

УДК 343.98:629.7(043.2)

Демченко Ю.О., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Грекова Л.Ю., асистент

ТИПОВІ ВЕРСІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З УГОНОМ АБО ЗАХОПЛЕННЯМ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН

На сьогодні повітряні судна є одними з найшвидших транспортних засобів, які задовольняють потреби населення в авіаційних перевезеннях. Основним завданням цивільної авіації є забезпечення безпеки польотів з метою не допущення авіаційних подій.

У свою чергу, Кримінальний кодекс України передбачає відповідальність за злочини, які пов'язані з угоном або захопленням повітряного судна (ст. 278 КК України). Особливе значення для подальшого розслідування даних злочинів набуває побудова слідчих версій.

Версією в криміналістиці є обґрунтоване припущення про наявність та обставини розслідуваного діяння, дії чи бездіяльності конкретних осіб і наявність у цих діяннях складу певного злочину [1, с. 200].

У механізмі побудови слідчих версій важливим аспектом є процес створення типових версій, під якими розуміють інформаційну модель, де відображено засновані на спостереженнях і узагальненнях загальні відомості, що пояснюють подію злочину в цілому чи її окремі сторони відповідно до слідчих ситуацій.

Типові версії мають відмінну від конкретних, робочих версій природу походження та фактичну базу формування і у зв'язку з цим посідають особливе місце в пізнавальній та конструктивній діяльності слідчого. Відмінність типових версій полягає насамперед у тому, що їх розробляє криміналістика на основі узагальнення кримінальної та слідчої практики з його подальшим трансформуванням в теоретичні положення, які в окремій криміналістичній методиці пояснюють подію злочину в цілому чи окремі її аспекти, тоді як робочі версії будує слідчий за конкретною кримінальною справою, що знаходиться в його

провадженні, виходячи з фактичних даних про розслідувану подію [2, с. 8].

Як зазначає Г.В. Москаленко, типові версії - це версії найвищої міри наукового узагальнення, що будуються на основі і з врахуванням типових слідчих ситуацій та мають обмежене пізнавальне значення, даючи загальне пояснення досліджуваній події. Вони зазвичай мають орієнтує значення і базуються на незначному об'ємі інформації та найчастіше висуваються на початку розслідування. В процесі подальшого розслідування типові версії або конкретизуються або відкидаються, якщо не підтвердилися [3, с. 498].

Розглядаючи, прикладом, версії актів повітряного тероризму, зауважимо, що їх висувається багато, але в якості ключових (типових) можна виділити дві: перша, так звана ідеологічна – викрадення літаків з пасажирями на борту і подальшим висуненням політичних чи інших вимог в обмін на життя заручників; друга – «ударна» – з використанням літаків як зброї, коли загрозу знищенню піддаються важливі об'єкти держави [4, с. 301].

При розслідуванні авіакатастроф, виділяють наступні типові версії: авіакатастрофа стала наслідком халатного ставлення чи навмисних дій осіб, які відповідають за безпеку пасажирів на борту повітряного судна; вчинення диверсійних актів, пов'язаних із захопленням літального апарату, що перебував у повітряному просторі та впав на землю і спричинив авіакатастрофу [5].

Виходячи з аналізу сутності типових версій, зокрема, зазначених вище, на наш погляд типовими версіями при угоні та захопленні повітряних суден можуть бути такі:

– захоплення або угон літака з подальшим висуненням свої вимог;

– вчинення диверсійних актів;

– інсценування злочину.

Щодо мети вчинення даного злочину, то типовими можуть бути версії пов'язані із:

– отриманням винагороди;

– психічно-неврівноваженим станом осіб-злочинців;

– зміною маршруту повітряного судна у власних цілях;

– уникненням від покарання за вчинений злочин.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що одним із напрямів удосконалення та оптимізації процесу розкриття, розслідування та попередження злочинів пов'язаних з угонем або захопленням повітряних суден є дослідження, розроблення, і побудова типових

версій на основі аналізу й узагальнення кримінальних правопорушень, пов'язаних із угоном або захопленням повітряного судна в країнах світу, задля забезпечення ефективного розслідування таких видів злочину в Україні.

Література

1. Ланцедова Ю.О. Криміналістика: навч. посібник / Ю.О. Ланцедова. – К.: НАУ, 2017. – 360 с.
2. Синчук О.В. Типові версії в структурі криміналістичної методики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / О. В. Синчук. – Х., 2010. – 21 с.
3. Москаленко Г.В. Побудова типових слідчих версій на початковому етапі розслідування злочинів / Г.В. Москаленко // Форум права. – 2011. – № 4. – С. 493–499.
4. Ткаченко І.К. Авіатероризм як чинник соціального насильства // Політ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XVII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів. – К.: НАУ, 2017. – С. 301.
5. Мотлях О.І. Теоретико-криміналістичні аспекти дослідження слідчих версій при розслідуванні авіакатастроф / О.І. Мотлях // Наукові статті. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/12581>